

Posudek oponenta

Jan Klípa: Kapitoly z deskové malby krásného slohu

Předložená doktorská práce Jana Klípy má dvě části. V první se autor zamýšlí nad obecnými otázkami internacionálního stylu v evropském kontextu, v druhé se věnuje deskové malbě internacionálního stylu v rakouských zemích. Naznačená částí prozrazují, že jde vlastně o dvě kapitoly daleko širěji koncipované práce.

V první části práce se J. Klípa zaměřil na **vývoj pojmu internacionální sloh kolem roku 1400 a na specifikaci jeho střeoevropské varianty - krásného stylu**. V první kapitole první části si všímá vývoje pojmu internacionální styl v evropském kontextu. V druhé kapitole první části velmi detailně mapuje názory v české uměnovědné literatuře. V první části autor práce prokazuje nejen výbornou znalost literatury, ale také dobrou schopnost kritického myšlení, neboť jednotlivé názory kriticky, avšak velmi strážlivě komentuje. Zejména oceňují objektivní zhodnocení názorů Mileny Bartlové a zvláště Gerharda Schmidta.

Proč se J. Klípa zaměřil dále na vídeňské deskové malířství mezi léty 1400-1440 a na jeho vztah české malbě krásného slohu, vyplývá již z posledních odstavců první části, v níž se autor práce kriticky zamýšlí nad posledními názory Gerharda Schmidta (*The Beautiful Style*, in: Fajt – Boehm, Prague..., New York 2005, či český překlad v katalogu Karel IV. císař z Boží milosti..., Praha 2006). Zde se možná dopustil J. Klípa malého zjednodušení Schmidtových názorů, nejsem totiž přesvědčen, že Schmidt příliš atomizuje střeoevropskou uměleckou produkci a že "... a podsouvá tak mimoděk názor, že např. "rakouský" či uherský krásný sloh mohly vykazovat jiné formální vlastnosti a mohly tak mít ku příkladu i jiný vývojový význam. Schmidtova charakteristika povahy krásného stylu v Čechách (založená více méně na knižní malbě, viz srovnání iluminací Mistra Hazmburského misálu a Mistra z Bedfordu) je dle mého velmi vyvážená. Zůstává ovšem otázka zda jí je možné aplikovat na deskovou či knižní malbu. Ze Schmidtových názorů lze spíše vycítit snahu odmítnout v případě internacionálního stylu zprostředkovatelskou roli Čech a spojit rakouské země přímo s vlivem jednoho z nejdůležitějších center – franko-vlámskou oblastí. Vztahy mezi českými zeměmi a rakouskými zeměmi jsou v odborné literatuře velmi živě diskutovány. Za přínosnou do této diskuze považuji především stať *Prag und Wien* prof. Jaromíra Homolky v katalogu *Videňská gotika...*(Praha – Vídeň

1992), za poněkud problematictější (vzhledem k absenci české literatury) příspěvek Lothara Schultese Prag und Wien um 1400. Malerei und Plastik, v témže katalogu .

V druhé části práce nazvané **Vídeňské deskové malířství mezi léty 1400-1140. Jeho podoba a jeho vztah k české malbě krásného slohu** se Jan Klípa snaží, jak sám předesílá (viz s. 118), o analýzu vztahů mezi českou deskovou malbou a deskovou malbou v rakouských zemích v letech 1400-1440. Datum 1440 logicky zvolil jako přelomové, neboť roku 1439 vystupuje Mistr Albrechtova oltáře, jenž reprezentuje zásadní stylový přelom. V první kapitole druhé části práce Klípa velmi detailně analyzuje názory rakouských badatelů na klasifikaci a vývoj deskové malby kolem roku 1400 v rakouských zemích.

Druhou kapitolu druhé části Klípa věnoval vídeňskému deskovému malířství první třetiny 15. Století. V úvodu vytyčuje nejdůležitější okruhy otázek, které jsou dle jeho názoru klíčové k poznání deskové malby zmíněného období. Hlásí se k názorům G. Schmidta a R. Suckaleho, zpochybňujícím lineární následnost mistrů a jejich dílen. Nejbližší mu je pojetí Jörga Oberhaidachera, pracujícího s pojmem "supraateliér". Zdůrazňuje však, že to neznamená resignaci na otázky chronologické a na podrobnější diferenciaci v rámci takové dílny. Vídeňské deskové malířství v letech 1410-1440 chápe Klípa jako tvorbu jednoho velikého supraateliéru. Autor práce se nespokojil s konstatováním rakouské literatury o absenci výtvarných vztahů v oblasti deskové malby pražského a vídeňského centra v letech 1400-1439. Již ve srovnání obou center kolem roku 1400 oprávněně vidí závislosti figurálních kompozic vitrají z vévodské kaple na řešeních, která do středoevropského prostředí uvedl malíř Lucemburského rodokmeny či v podnětech, které poskytli iluminátoři rukopisů Václava IV. autorům starší fáze výzdoby rukopisu Rationale Durandi. Objektivně doporučuje opatrné hodnocení vlivu diptychu z cisterciáckého kláštera v Heiligenkreuz na místní produkci. Souhlasím s Klíповým názorem, že přijímání podnětů z frankovlámské oblasti neznamenalo automatický konec ovlivnění vídeňské deskové malby českým prostředím (zejména se starší vrstvou pražské malby 70. a 80. let 14. století). Za důležitou považují Klípovu poznámku o zpětném vlivu rakouské deskové malby na malbu českou

Velmi oceňuji Klíповy detailní analýzy uměleckých děl, které jsou bezpodmínečnou podmínkou každé syntézy. Práce má také velmi dobrou jazykovou úroveň a možná by jí ji prospěla výraznější strukturovanost jednotlivých částí.

Poznámky

- s. 11-drobná chyba v přepisu- místo Hrebszeit má být Herbstzeit
- s. 125- podstatné je pro ikonologický výklad námětu Krista ve smutku (Christus in der Trauer) to, že Spasitel nemá rány v rukách, nohou a v boku. Jde tedy s velkou pravděpodobností o zobrazení Krista odpočívajícího (Christus im Elend, Christus in der Rast), tedy ne o téma na pomezí mezi Snímáním s kříže, Oplakáváním, Pietou.
- s. 161, 239 – pochybnost A. Saligera v případě údajného zobrazení sv. Václava (netradiční atributy) je oprávněná (ale asi nejde o sv. Floriána)
- s. 180 - poznámku o srovnání metodologického přístupu J. Oberhaidachera s přístupy v globalizované tržní ekonomice považuji za nepřiměřené

Předložená doktorská práce má vysoké odborné kvality a je napsána velmi kultivovaným jazykem, proto jí velmi vřele doporučuji k obhájení

V Praze, dne 22.12.2006

Prof. PhDr Ing Jan Royt

